

KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

ADVIES AAN DE COMMISSIE WELZIJN

Voorstel van decreet houdende de voorwaarden voor deelneming aan wielervedstrijden en wielervedproeven, ingediend door de Heer A. Denys (Stuk 1265 1998-'99, nr.1).

ALGEMENE OVERWEGINGEN

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Reglementering in de sportsector dient in eerste instantie de belangen van kinderen (0-18 jaar) te behartigen en pas in tweede instantie die van de sector zelf. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind bevat verschillende principes die hierbij als basis moeten genomen worden. Naast het principe van het belang van het kind (art.3) zijn ook de volgende artikelen hier zeker van toepassing:

- Art. 5 en 18 handelen over de verantwoordelijkheid van ouders in de opvoeding en de rol van de overheid ter ondersteuning daarvan.
De rol van ouders in de sportbeoefening van hun kinderen is nl. een beïnvloedende factor op het welbevinden van kinderen in hun sportbeleving. Het komt voor dat kinderen teveel onder druk worden gezet door hun ouders om prestaties te leveren of een dermate niveau te halen, dat eerder voldoet aan de wensen van de ouders dan aan de sportbehoefte van de kinderen zelf. Het fundamentele verschil tussen prestatiedruk en gezond stimuleren dient duidelijk te blijven. Trainers en de sportclubs zelf moeten mee toezien op mogelijke prestatiedruk vanwege ouders en moeten eerlijk zijn ten aanzien van de jongere en de ouders over de haalbare prestaties en de capaciteiten van de jonge sporters.

- Art. 12 stelt dat kinderen hun mening moeten kunnen geven in alle zaken die hen aanbelangen.
- Art.13 geeft aan kinderen het recht om zich te informeren en om juiste en volledige informatie te krijgen. (Dit recht maakt ook de meningsuiting mogelijk.)
Het Kinderrechtencommissariaat stelt hier dan ook de vraag of over dit concrete thema, leeftijdsgrenzen in de wielersport, ook met de minderjarige sporters zelf werd gesproken en hoe zij dit ervaren. Wensen zij een leeftijdsregeling? Zoja, welke?
- Art. 31 handelt over het recht van het kind op rust, vrije tijd, deelneming aan spel en recreatieve bezigheden, passend bij de leeftijd van het kind.
Sport hoort hier zeker bij, kinderen moeten kunnen sporten maar dit moet een vrijetijdsbesteding blijven. Sport mag daarom wel een ernstige vrijetijdsbesteding zijn maar mag geen te grote druk op minderjarigen leggen, fysisch noch psychisch. De vraag blijft echter hoe en wie deze grenzen bepaalt?
- Artn. 32, 35 en 36 voorzien in bescherming van kinderen tegen ongeoorloofde arbeid, exploitatie en activiteiten die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid en ontwikkeling van het kind. Tevens dient het kind beschermd te worden tegen vrijheidsberoving (i.c. het "vasthangen" aan een bepaalde club of vereniging).
Jonge wielrenners mogen niet onbeperkt met contracten vastgelegd worden: geen te langdurige termijnen, niet op eender welke leeftijd, niet zonder de nodige toestemmingen...Zij moeten uit de club kunnen stappen zonder al te veel complicaties. Het zijn en blijven kinderen die wel eens van idee kunnen veranderen.
- Art. 24 handelt over gezondheid, curatief én preventief, en pleit ook voor gezondheidsverbetering.
Het spreekt vanzelf dat sport een grote en belangrijke bijdrage kan leveren in de gezondheidsontwikkeling van jonge mensen. Een te doorgedreven beoefening van één bepaalde sport, en wielrennen in het bijzonder, zorgt voor een te éénzijdige ontwikkeling.
- Art.33 stelt dat kinderen beschermd moeten worden tegen o.m. het illegale gebruik van verdovende middelen.
We dienen hier goed te letten op de formulering: niet het gebruik van illegale middelen wordt aangehaald, wel het illegale gebruik van, eventuele legale, verdovende middelen. Specifiek dient hier gewezen te worden op de gevaren

van stimulerende middelen (doping). Een probleem dat zeker ook in de wielersport aanwezig is en niet mag onderkend worden.

Daarnaast is er nog het minder afdwingbare maar inspirerende Europees Handvest voor de Rechten van het Kind (resolutie A3-0172/92) waarin punt 8.28 spreekt over het recht van het kind op vrije tijd en *vrijwillige* deelneming aan sportactiviteiten.

Sportbeleid in Vlaanderen

Meer specifieke sportreglementering dient tevens in de lijn te liggen van het Strategisch Plan voor Sportend Vlaanderen (1997), opgemaakt door minister Martens¹.

Onder de hoofding "Doelgroepenbeleid voor de jeugd" staat o.m. het volgende te lezen (p.87-88):

"Voor de sportieve begeleiding van de jongeren moeten de beste pedagogische krachten worden ingezet. Bij het organiseren van competities moet, om hoger vermelde gevaren te vermijden, *vooral voor kinderen jonger dan 12 jaar*, aan de volgende voorwaarden voldaan worden:

- pedagogische en medische begeleiding,
- competitierglementen die aangepast worden op maat van de kinderen,
- *polyvalente sportopleiding met de nadruk op het spelelement."*

(overgenomen in de hieronder vermelde resolutie van het Vlaams Parlement)

Ook hier wordt het belang benadrukt van "initiatie en omnisport", het kennis maken met verschillende vormen van sport- en bewegingscultuur. Het bewegen, het leren kennen en het onderhouden van het eigen lichaam is belangrijker dan het zich eenzijdig richten tot één bepaalde sport.

Eén van de uitgangspunten is ook dat de sport moet aangepast zijn aan de mogelijkheden van elk kind en dat elke sporttak moet werken vanuit een pedagogisch verantwoorde aanpak.

¹ Martens L.: "Strategisch plan voor sportend Vlaanderen", Brussel, okt. 1997

Het Vlaams Parlement stelt in haar resolutie betreffende de krachtlijnen voor een Strategisch Plan voor de Sport² o.m. het volgende:

“Kinderen moeten kind kunnen zijn. Competitie is voor het kind pas zinvol als die aansluit bij hun leefwereld en psychische en fysieke mogelijkheden.

Wetenschappers waarschuwen immers voor de impliciete en expliciete negatieve consequenties van doorgedreven en eenzijdige competitiesport bij jonge kinderen. *Klasserings- en competitiesport voor kinderen jonger dan 12 jaar kan op verschillende vlakken gevaren inhouden, die moeten vermeden worden:*

- a) sportmedisch: er is gevaar voor overbelasting door eenzijdige trainingen en gevaar voor overtraining;
- b) sportpedagogisch: het spelelement vervalst bij te grote competitie en prestatiegerichtheid van trainingen; de kindvriendelijkheid komt in gevaar doordat bij competitie kinderen moeten presteren, volgens volwassenennormen en spelregels; minder getalenteerde kinderen vallen uit de boot;
- c) sporttechnisch: kinderen leren slechts 1 sporttak beoefenen.

De overheid, de federaties en de clubs moeten hiermee rekening houden bij het bepalen van de aansluitingsleeftijd en de wijze waarop sport wordt aangeboden.”

Wetenschappelijk onderzoek

Sport is nodig voor een harmonieuze fysieke en mentale ontwikkeling. Men moet echter steeds voor ogen houden wat voor kinderen zelf van belang is in de sportbeleving.

Uit een belevingsonderzoek van Jan Van Gils³ en anderen⁴ blijkt dat meer dan de helft van de bevraagde kinderen lid is van één of andere sportclub, deels vanuit een gevoel “erbij te horen”, deels vanuit de belangstelling van de clubactiviteit zelf. Motivatie en enthousiasme zijn dus erg belangrijk. Hun engagement is er één van langer dan één dag, terwijl het ook wel zo is dat ze er mee willen stoppen wanneer ze het “niet graag meer doen”. Misschien nog meer dan een positief effect op de eigen ontwikkeling vinden kinderen in de sport een antwoord op hun behoeften aan beweging, teamgeest, grenzen verleggen voor zichzelf, leren omgaan met spelregels.

² handelingen Vlaams Parlement, 10 juli 1997

³ Van Gils J.: “Wie niet weg is, is gezien. Hoe beleeft het kind zijn gezin, zijn school en zijn vrije tijd.” Brussel, Koning Boudewijnstichting, 1991, p.117-122.

In het strategisch plan wordt vermeld dat 60,6% van de kinderen tussen 12 en 18 lid is van tenminste één club. De gemiddelde instapleeftijd is 9,2 (p.52).

⁴ UIA, Departement Politieke en Sociale Wetenschappen in opdracht van het NDO, Sporta en de BGJG: “Sportbeleving bij kinderen”, 1995

Ook Prof.Dr.P. De Knop⁵ stelt vast dat er, eerder dan aan de kwantiteit van de sportbeoefening, vooral aan kwaliteit- en kwaliteitscontrole moet worden gedaan.

Als *kwaliteitscriteria* voor minderjarige sporters somt hij onder meer op:

- de keuzevrijheid voor de jongere, hetgeen ook inhoudt dat men het kind niet te snel aan één bepaalde sporttak mag binden;
- de wil en de wens van de jonge sporter zelf;
- het plezier dat het kind aan de sport beleeft, en blijft beleven, en de haalbaarheid van de gestelde doelstellingen;
- de afwezigheid van te grote druk;
- de kwaliteitsvolle bewegingsactiviteit;
- de voldoende gezondheidsvoorlichting.

Als huidige *problemen* haalt hij onder meer aan:

- de te grote gerichtheid op enkel de getalenteerde jongeren (voor de middelmaat is er weinig plaats);
- het te grote overwicht van keuzes door volwassenen, zonder al te veel na te gaan wat de jongere zelf vindt;
- de focus op prestatie, winnen en competitie, meer dan op ontspanning en plezier (het spel wordt bijna arbeid);
- het gebrek aan kwaliteitsvolle begeleiding;
- de grote druk: emotioneel, fysiologisch en familiaal.

Uit deze selecte onderzoeksresultaten blijkt opnieuw dat vrijetijdsbesteding en een vrijwillige deelname hand in hand dienen te gaan. Het Kinderrechtencommissariaat is dan ook van oordeel dat er geenszins dwang kan uitgeoefend worden om kinderen toch in een bepaalde sportdiscipline te houden en dat het uit een club stappen niet mag verhinderd worden.

VOORSTEL VAN DECREET VAN DHR. A. DENYS HOUDENDE DE VOORWAARDEN VOOR DEELNEMING AAN WIELERWEDSTRIJDEN EN WIELERPROEVEN

Wanneer we deze specifieke sporttak bekijken, moeten we de bestaande realiteit voor ogen houden:

- de wielersport is een fysiek zware sport;
- de (sport)media berichten regelmatig over doping;
- te ver doorgedreven training en wedstrijdrijden kan een belasting vormen voor kinderen die fysiek nog in volle ontwikkeling zijn.

⁵ De Knop P.: *“Jeugd sportbeleid, quo vadis? De noodzaak van kwaliteitszorg.”*, Jan Luitingfonds, Zeist, 1998

In de toelichting wordt gesproken van discriminatie met andere sporten. Dit gaat niet altijd op, gezien we moeten kijken hoe het in de diverse sporttakken zit met de risico's op fysieke en mentale overbelasting van kinderen. Wanneer zou blijken dat dit risico hoger ligt bij het wielrennen, is een hogere instapleeftijd te verantwoorden. Ook waar vergeleken wordt met andere landen of met Wallonië, dient de vraag gesteld te worden of Vlaanderen hier niet een "gezond" voorbeeld kan stellen in plaats van de standaard te verlagen naar de grootste gemene deler. Het Kinderrechtencommissariaat heeft zelf te weinig medische informatie om hier een uitsluitsel over te geven, maar vraagt enkel of dit punt wel voldoende medisch onderbouwd is.

Het Kinderrechtencommissariaat is, met het decreet, voorstander van een kindvriendelijke opleiding, gericht op kwaliteit vanuit zowel een sportmedische, pedagogische, technische als sportpsychologische invalshoek (art.6).

Over de inhoud van de opleiding kan weinig gezegd worden gezien deze niet in dit decreet uitgeschreven wordt.

Opvallend is wel dat er nadrukkelijk gesteld wordt dat de ouders betrokken worden bij de uitvoering van het opleidingsprogramma.

Het Kinderrechtencommissariaat had hierbij ook een duidelijke verwijzing naar de inbreng van de sporter zelf gezien: is de opleiding te zwaar of niet, blijft de sporter het graag doen, kan de sporter aangeven wat hij/zij ervan vindt...?

Het is nodig om aan geïnteresseerde kinderen op een volledige en degelijke wijze uit te leggen wat er allemaal bij de wielersport komt kijken, inclusief de informatie over het waarom van een vereiste opleiding om competitief te sporten.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit in elk geval voor een duidelijke en volledige informatie naar kinderen toe. Wat houdt wielrennen in, wat zijn de risico's, hoever gaat het gezag van de trainer, hoe worden de opleiders zelf opgeleid, hoe zit het met gebruik en misbruik van stimulerende middelen... Rond dit laatste punt is het Kinderrechtencommissariaat bijzonder bezorgd over de geruchten die de ronde doen: ondanks de controle worden er toch middelen toegediend aan jonge beloften.

Ongeacht de leeftijdsgrens pleit het Kinderrechtencommissariaat ook voor een frequente toetsing van het welbevinden van de jonge sportbeoefenaar. Het is nl. niet omdat een 10-jarige enthousiast en met goede resultaten zich op de wielersport gooit, dat dit 4 jaar later nog steeds het geval is. De druk van de ouders of de wielersclub kan echter op dat ogenblik dermate groot zijn geworden dat de jongere amper nog durft te zeggen dat hij het toch niet meer zo leuk

vindt. Het blijft van kapitaal belang dat sporten moet gebeuren met de volle wil en inzet van de sporter zelf en dat het tot op oudere leeftijd een echt vrijetijdsgebeuren blijft. Kinderen kunnen m.a.w. op geen enkele wijze, hetzij emotioneel hetzij fysiek, gedwongen worden tot "mini-professionals".

Het Kinderrechtencommissariaat kan op dit ogenblik ook geen oordeel geven over de in art.7 vermelde reglementen omdat ook die niet nader uitgeschreven zijn.

ADVIES VAN HET KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

Het nu geldende decreet met leeftijdsgrens op 12 jaar lijkt ons niet overdreven. Niets belet jongere sporters om alvast aan de wielrennerij te beginnen. Dit kan dan tot aan 12 jaar op een speelse, ongedwongen manier verlopen, terwijl het kind intussen ook kan ervaren of het leuk is en blijft. Het voorstel tot verlaging van de leeftijd brengt enkel een opleidingsverplichting op jongere leeftijd met zich mee, gezien er toch nog geen sprake is van wedstrijden en competitie.

In die zin lijkt een verlaging van de leeftijdsgrens ons enigszins overbodig. Een verlaging van de leeftijd lijkt ons dan ook in eerste instantie de belangen van de wielersportfederaties te dienen, dan wel die van sportende kinderen.